

SORA-lainsäädäntö: mitä opiskeluhuollon ammattilaisten on tärkeää tietää?

Minna Paavonsalo

Yleis- ja mielenterveyden ylilääkäri YTHS

Turvallinen oppimisympäristö (Skooppi)

24.3.2026

- Minna Paavonsalo
 - Yleis- ja mielenterveyden ylilääkäri YTHS
 - Yleislääketieteen erikoislääkäri, nuorisolääkäri
 - Ei sidonnaisuuksia

Sisältö

- Yleistä SORA-lainsäädännöstä
- Opiskeluoikeuden peruuttaminen
- SORA-huumausainetestaus
- Esimerkkitapauksia
- Lisätietoa

SORA-säännösten tarkoitus

SORA= Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen

Tavoitteena on:

1. Parantaa koulutuksen ja sen jälkeisen työelämän turvallisuutta

2. Lisätä mahdollisuutta puuttua opiskelijan soveltumattomuuteen ja turvallisuuskysymyksiin

Yleistä SORA- lainsäädännöstä

1. Opiskelijavalinta

2. **Opiskeluoikeuden peruuttaminen**

3. Opiskeluoikeuden palauttaminen

4. **SORA-huumausainetestaus**

Kohdat 1-3 koskevat SORA-tutkintoja ja kohta 4 kaikkia opiskelualoja.

Opiskeluihin soveltumattomuuden arvioimisen edellytyksenä on lisäksi se, että oppilaitos on määritellyt ja julkaissut koulutusalaakohtaiset terveydentila- ja toimintakykyvaatimukset

Sora-tutkinnot

AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINNOT:

- ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (357/2003) mukaisiin ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin.
- humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
- liikunnan ammattikorkeakoulututkinto
- merenkulun ammattikorkeakoulututkinto
- sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

YLIOPISTOTUTKINNOT:

- farmaseutin tutkinto
- hammaslääketieteen kandidaatin ja hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinto
- humanististen tieteiden kandidaatin ja filosofian maisterin tutkinto logopedian alalla
- lääketieteen kandidaatin ja lääketieteen lisensiaatin tutkinto
- proviisorin tutkinto
- psykologian kandidaatin ja psykologian maisterin tutkinto
- terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (564/1994) tarkoitettu psykoterapeuttikoulutus
- sosiaalityön koulutus
- yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 1 momentin 1–5 kohdan mukaiset opettajankoulutusopinnot

Perustutkinnot

- hammastekniikan perustutkinto
- kasvatusta- ja ohjausalan perustutkinto
- lentokoneasennuksen perustutkinto
- liikunnanohjauksen perustutkinto
- logistiikan perustutkinnon kuljetuspalvelujen osaamisala ja lentoasemapalvelujen osaamisala
- lääkealan perustutkinto
- kaivosalan perustutkinnon kaivostyön osaamisala
- merenkulkualan perustutkinto
- metsäalan perustutkinnon metsäkoneenkuljetuksen osaamisala
- rakennusalan perustutkinnon maarakennuskoneenkuljetuksen osaamisala
- sosiaali- ja terveysalan perustutkinto
- turvallisuusalan perustutkinto
- välinehuoltoalan perustutkinto

Ammattitutkinnot

- hieronnan ammattitutkinto
- kasvatusta- ja ohjausalan ammattitutkinto
- kuljetusalan ammattitutkinnon palvelukuljetusten osaamisala, tavarakuljetusten osaamisala, metsäteollisuuden kuljetusten osaamisala ja henkilökuljetusten osaamisala
- lentoasemapalvelujen ammattitutkinto
- lentokonetekniikan ammattitutkinto
- liikunnan ja valmennuksen ammattitutkinto
- maarakennusalan ammattitutkinto
- merenkulkualan ammattitutkinto
- metsäalan ammattitutkinnon metsäkoneenkuljetuksen osaamisala
- mielenterveys- ja päihdetyön ammattitutkinto
- terveysalan ammattitutkinto
- tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinnon kirjastoautopalvelujen osaamisala
- turvallisuusalan ammattitutkinto
- vammaisalan ammattitutkinto
- ympäristöalan ammattitutkinnon jätteiden ja vaarallisten aineiden kuljetuksen osaamisala

Erikoisammattitutkinnot

- hieronnan erikoisammattitutkinto
- immobilisaatiohoidon erikoisammattitutkinto
- kasvatus- ja ohjausalan erikoisammattitutkinto
- kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinto
- lentokonetekniikan erikoisammattitutkinto
- liikenneopetusalan erikoisammattitutkinto
- mielenterveys- ja päihdetyön erikoisammattitutkinto
- puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto
- turvallisuusalan erikoisammattitutkinto
- valmennuksen erikoisammattitutkinto
- vanhustyön erikoisammattitutkinto

Opiskeluvoimien peruuttaminen

2. Lainsäädäntö opiskeluoikeuden peruuttamisesta

- Oppilaitos voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos
 - opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi
 - on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä
 - opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi
 - se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi
 - opiskelija on tuomittu rangaistukseen lapseen kohdistuneista rikoksista, seksuaalirikoksista, väkivaltarikoksista, vapauteen kohdistuvista rikoksista tai huumausainerikoksista

- Opiskelija voidaan määrätä laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkistuksiin ja tutkimuksiin hänen terveydentilansa ja toimintakykynsä selvittämiseksi
- Oppilaitos vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista
- Oppilaitoksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada lausunto opiskeluoikeuden arviointia varten
 - Lääkäri laatii kirjallisen lausunnon, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tutkimus terveydentilan selvittämiseksi, sekä laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä tutkinnon suorittamisen edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta
 - Lausunto annetaan muodossa: sopiva/rajoituksin, sopiva/ei sopiva opiskelemaan kyseistä tutkintoa

- Mikäli opiskelukyvyn arviointi vaatii erikoislääkärin tutkimuksia, voidaan opiskelija lähettää erikoissairaanhoidon
- Opiskeluterveydenhuolto toimittaa lopullisen lausunnon oppilaitokselle sekä opiskelijalle
- Opiskelija voi kieltäytyä tarkastuksista ja tutkimuksista, jolloin hänen opiskeluoikeus tulee pidättää
- Oppilaitoksen tulee tehdä ilmoitus Lupa- ja valvontavirastoon, kun SORA-prosessi käynnistetään
- Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koulutuksen järjestäjän on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua suorittamaan muuta tutkintoa tai koulutusta.

TIEDONKULKU TERVEYDENHUOLLON JA OPPILAITOKSEN VÄLILLÄ

Pääsääntö:

Terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa antaa asiakkaan terveydentilaan liittyviä tietoja ilman asianomaisen kirjallista lupaa

Poikkeus:

Terveydenhuollon ammattihenkilöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia tietoja lakien edellytysten mukaisesti (Laki ammatillisesta koulutuksesta 109 §, AMK-laki 65§, Yliopistolaki 90a§):

Työntekijöillä on velvollisuus antaa tietoja opiskelijan terveydentilasta ja toimintakyvystä:

- 1) korkeakoulun rehtorille ja turvallisuudesta vastaavalle
- 2) opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle
- 3) opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille
- 4) harjoittelusta vastaaville
- 5) poliisille

SORA - huumausainetestaus

- SORA-lainsäädännössä säädetään tilanteista, joissa korkeakoulu voi vaatia opiskelijaa toimittamaan todistuksen tehdystä huumausainetestauksesta
- Velvoite pyydettyä toimittamaan todistus koskien huumausainetestausta koskee **kaikkien alojen** opiskelijoita
- Opiskelijoiden SORA-huumausainetestauksella pyritään estämään huumausaineiden käytöstä aiheutuvat vaaratilanteet.
- On erittäin tärkeää, että päihdeongelmainen opiskelija ohjataan aina oppilaitoksen päihdeohjelman mukaisesti ensisijaisesti hoitoon.
- Huumausainetestausta koskevat pyynnöt tulisi hoitaa **aina kiireellisenä**
- Oppilaitoksella ei ole oikeutta saada lausuntoa suoraan terveydenhuollosta

Huumetestien aikarajoja

Käytetty aine	Pikatestillä tai muulla immunologisella testillä todettavissa virtsassa (vrk käytön jälkeen)	Todettavissa veressä (vrk käytön jälkeen)	Eliminaatio: puoliintumisaika veressä (tuntia)
Amfetamiini	2-6(-9) ¹⁾	1-3	7-34 (-enemmän; riippuu virtsan pH:sta)
Metamfetamiini	2-6(-9) ¹⁾	1-3	6-15 (-enemmän; riippuu virtsan pH:sta)
Ekstaasi (MDMA)	1-3	1-2	5-9
Kokaiini	1-4(-22) ^{1,2)}	alle 1	0,7-1,5
Opiaatit			
Heróiini			
6-asetyylimorfiini	5-34 tuntia		0,1-0,5
Morfiini	1-7		1,3-6,7
Metadoni	7-14		15-55
Buprenorfiini	1-7(-21) ¹⁾		2-4 (parenteraalinen) 18-49 (sublinguaalinen)
Fentanyyli	1-4		3-12

Lähde: [Huumetestien aikarajoja](#) Duodecim Käypä hoito

Dekstropropoksifeeni	4-7		8-24
Kannabis (THC)		5 tuntia ³⁾	
Suurkäyttäjä	14-(> 30) ^{1,2)}		72-312
Säännöllinen käyttäjä	5-14 ²⁾		
Satunnaiskäyttäjä	1-5 ²⁾		20-57
Passiivinen käyttäjä	0(-1) ^{2,4)}		
LSD	1-4 ²⁾	1-2	3-4
Bentsodiatsepiinit		alle 1-7	
Diatsepaami	5-9(-30) ^{1,2)}		21-37
Klooridiatsepoksidi	5-9(-30) ^{1,2)}		6-27
Oksatsepaami	5-7		4-11
Tematsepaami	5-7		3-13
Alpratsolaami	2-7		6-27
Loratsepaami	2-4		9-16
Klonatsepaamia	5-9(-30) ^{1,2)}		19-60
Midatsolaami	1-2		1-4
Triatsolaami	1-2		1,5-5
Gammahydroksibutyraatti (GHB)	0-1	5 tuntia	0,3-1,0

- Oppilaitoksella tulee olla voimassa oleva **kirjallinen päihdeohjelma**
- Oppilaitos vastaa syntyvistä kustannuksista
- Oppilaitoksen ja opiskeluterveydenhuollon välillä tulisi etukäteen olla sovittuna toimintakäytännöt
 - Tiedonsiirtolomake
 - Opiskeluterveydenhuollon yhteystiedot
- Opiskelijalla tulee olla kuvallinen henkilöllisyystodistus mukana sekä vastaanotolla että laboratoriossa näytteitä otettaessa/saattajana korkeakoulun edustaja, joka pystyy varmistamaan opiskelijan henkilöllisyyden.

Opiskeluterveydenhuollon tehtävät SORA-huumausainetestauksessa

1. Opiskelijan informointi, tutkiminen ja testiin lähettäminen
2. Testitulosten tulkinta
3. Testituloksista ilmoittaminen (todistus)
4. Hoidon ja erityisen tuen tarpeen arvioiminen sekä tarjoaminen

Lähetteen SORA-huumausainetestaukseen voi tehdä huumausainetestaukseen perehtynyt terveydenhoitaja tai laillistettu lääkäri

Varmistetun positiivisen testituloksen tulkitsee aina huumausainetestaukseen perehtynyt lääkäri.

Lainsäädäntö huumausainetestaukseen liittyen (Yliopistolaki 954/2011 43 d §, Ammattikorkeakoululaki 932/2014 36 §, Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 84 §)

- Yliopisto/ammattikorkeakoulu/koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulutukseen kuuluvissa käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta (ei yliopistolaki);

3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksiin suojattujen tietojen suojaaja tai eheyttä;

4) merkittävästi lisää koulutuksen järjestäjän tai harjoittelupaikan/työnantajan/koulutus sopimustyöpaikan hallussa olevien huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen aineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Esimerkki- tapaukset

Esimerkkitapaus 1

- Markus 35-v opiskelee sairaanhoitajaksi. Lastentautien kurssin alkaessa hänen rikosrekisterinsä tarkistetaan, jolloin käy ilmi, että hänet on aikaisemmin tuomittu mm. törkeästä pahoinpitelystä, huumausainerikoksista sekä tapon yrityksestä ja hän on saanut 3 vuoden vankilatuomion.
- Oppilaitos haluaa käynnistää SORA-prosessin.
- Miten tulee toimia?

Esimerkkitapaus 2

- Korkeakoulu pyytää opiskelijasta lausuntoa opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyen
- Opiskelija ei suostu tulemaan vastaanotolle, jonka vuoksi lausuntoa ei voida tehdä
 - Miten tulee toimia?
- Opiskelija hakeutuu toiseen korkeakouluun jatkamaan opiskelua
 - Miten tulee toimia?

Esimerkkitapaus 3

- Mirkku on toimitettu pariin otteeseen päivystykseen intoksikaatioon vuoksi
- Päivystyksestä Mirkun hoito siirtyi psykiatrian poliklinikalle
- Psykiatrian pkl:lta tehtiin ilmoitus tiedekunnalle ja tdk käynnisti SORA-prosessin sekä ilmoitti asiasta Valviraan
- 1. huumeetestissä negatiivinen tulos (opiskelija oli lopettanut huumeiden käytön Sora-prosessin käynnistymisen myötä)
- Mirkun päihteiden käyttö oli hyvin runsasta, mutta hän sitoutui hoitoon
- Mirkusta tehtiin lähete päihdepoliklinikalle
- Noin 1,5 vuoden kuluttua laadittiin lausunto koululle, jonka mukaan Mirkku sai jatkaa opiskelua

Esimerkkitapaus 4

- Matti on käynyt kuntoutuspsykoterapiassa vuoden ajan ja tuli yleislääkärille 2. vuoden lausuntoa varten
- Terapeutin lausunnossa maininta, että Matti oli käyttänyt säännöllisesti huumeita, mutta se "ei terapeutin mielestä vaikuttanut terapiaprosessiin".
- Miten toimit?
- AMK-laki 65§: Opiskelijan terveydentilää ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja on tiedon haltijalla salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa esim. harjoittelusta vastaaville henkilöille

Lisätietoa:

[SORA – ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen | Opetushallitus](#)

SORA-lainsäädännön toimeenpano terveydenhuollossa : Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstreams/83d124b5-38c8-4fb4-bcde-108b37b24b75/download>

KIITOS!

yths.fi

@ylioppilaiden-
terveydenhoitosaatio

@yths_fshs

@YTHS_FIN

@yths

@YTHSvideo